

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

Миколаївського національного університету

імені В. О. Сухомлинського

В. Д. Будак

26.04. 2023 року

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ПРОФІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ

СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

**при вступі на другий курс (нормативний термін навчання) на основі
освітнього ступеня бакалавра, освітньо-кваліфікаційного рівня
спеціаліста, освітнього ступеня магістра у межах вакантних місць
ліцензованого обсягу**

ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

014.03 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ)

032 ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

Розглянуто та схвалено

на засіданні приймальної комісії

МНУ імені В.О. Сухомлинського

(протокол № 4 від «26» 04 2023 року)

МИКОЛАЇВ 2023

Прийом на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавр за скороченим терміном на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст здійснюється на конкурсній основі за результатами фахового вступного випробування з профільних дисциплін у формі тестування.

Розробники програми фахового вступного випробування:

Кандидат історичних наук, доцент Л.М. Хрящевська

Ст. викладач К.В. Горбенко

Завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор Н.О. Рижева

Декан факультету кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний за результати роботи) О.М. Олексюк

Затверджено на засіданні кафедри історії
Протокол № 18 від 04 квітня 2023 року

Затверджено на засіданні Вченої ради педагогічного факультету
Протокол № 7 від 13 квітня 2023 року

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
2. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ	4
3. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ	5
4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	23
5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	24

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань абітурієнтів під час вступу на навчання для здобуття ступеня бакалавр (нормативний термін навчання) на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітнього ступеня бакалавра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, освітнього ступеня магістра за спеціальностями 014.03 Середня освіта (Історія), 032 Історія та археологія.

Мета фахового вступного випробування – перевірка рівня теоретичної та практичної підготовки абітурієнтів і формування рейтингового списку з абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня бакалавра (нормативний термін навчання) за спеціальностями 014.03 Середня освіта (Історія), 032 Історія та археологія.

Вступні випробування проводяться в обсязі навчальних програм з дисциплін – Історія України.

2. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

Вступник повинен **знати**:

- базові уявлення про події, явища і процеси вітчизняної історії, види, форми та джерела історичної інформації, методи їх дослідження;
- хронологічні межі соціально-економічних та політичних подій, їхню послідовність і синхронність, вказувати історичні дати, періоди історичних подій, встановлювати хронологічну відповідність між явищами, процесами, подіями та періодами й епохами;
- історико-географічні об'єкти та історичні факти, процеси і явища на карті;
- необхідну сукупність теоретичних знань, що нададуть змогу здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання, аналізувати діяльність учасників навчально-виховного процесу, приймати рішення;
- ключові методологічні і теоретичні основи методики навчання історії, її концептуальних засад;
- базові уявлення про нові педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології, сучасні засоби навчання та способи їх використання у педагогічному процесі.

Вміти:

- працювати з історичними документами різного змісту, встановлювати відповідність між змістом фрагменту документу та певною епохою, визначати основні ідеї, які вона висвітлює, аналізувати зміст тексту;
- визначати істотні характерні риси, етапи, складові подій явищ, процесів минулого, характеризувати діяльність видатних історичних постатей, давати визначення історичних понять і термінів, пояснювати доречність їхнього вживання;

- розпізнавати найвидатніші історико-культурні пам'ятки, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, описувати й розкривати їх значення в українській історико-культурній спадщині;
- пояснювати й аналізувати історичні факти, групувати (класифікувати) їх за вказаною ознакою, визначати причини й наслідки подій, явищ, встановлювати відповідність між окремими фактами та типовими загальними явищами;
- формулювати версії та оцінки історичного руху та розвитку, визначати найважливіші зміни й значення подій, що відбувалися в житті України й людства.
- порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти й діяльність осіб, спираючись на набуті знання, власну систему цінностей, з позиції загальнолюдських і національних цінностей та на основі інформації, отриманої з різних джерел знань;
- здійснювати самоаналіз власної діяльності, самоконтроль, самовдосконалення та самоосвіту з метою досягнення педагогічної майстерності, високого рівня професіоналізму та інноваційного стилю педагогічної діяльності.
- використовувати знання української та іноземної мови, способи взаємодії з оточуючими людьми, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями;
- розглядати суспільні явища у розвитку та в конкретних історичних умовах певного часу, визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ і подій, діяльності історичних осіб;
- критично аналізувати й оцінювати історичні джерела, виявляти тенденційну інформацію та пояснювати її необ'єктивність, проводити дослідження різного рівня складності;
- використовувати набуті психолого-педагогічні і методичні компетенції для викладання історичних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах;
- організовувати відповідно до наукової організації праці пізнавальну діяльність учнів, власну педагогічну діяльність.

3. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Тема 1. Вступ до історії України.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Історія України як наука. Загальна періодизація. Джерела з історії України. Поняття та терміни: «історія», «хронологія», «історичні джерела», «археологія», «цивілізація».	Розпізнавати на картосхемі територіальні межі України. Характеризувати основні джерела історії України. Визначати основні періоди історії України

Тема 2. Стародавня історія України.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Трипільська культура. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Дати: середина II тис. до н. е. — розселення племен трипільської культури на території України; II-V ст. до н. е. — Велике грецька колонізація; друга половина V — VII ст. — Велике розселення слов'ян. Поняття та терміни: «археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «неолітична революція», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «привласнювальне господарство», «відтворювальне господарство», «колонізація», «кочовики», «курган».	Розпізнавати на картосхемі місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Киїк-Коба, Кирилівка, Межиріч, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів, місце розташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), Боспорське царство, напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів. Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, сарматів, населення міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму, давніх слов'ян. Визначати основні риси археологічних періодів, неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму; Пояснювати, у чому наслідки та значення Великої грецької колонізації, Великого переселення народів у розселенні слов'ян для історичного розвитку українських земель

Тема 3. Київська держава.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, древляни, сіверяни, волиняни, уличі, тиверці, білі хорвати) Руська земля. Утворення Київської держави (Русі-України). Внутрішньо та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління Ярославичів (Ізяслав, Святослав, Всеволод). Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого в Києві. Боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість Київської держави. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської держави (Русі-України).	Розпізнавати на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів, шлях «із варягів у греки», походи князів на Константинополь, походи князя Святослава, територіальні межі Київської держави (Русі-України) за Олега та Ярослава Мудрого; Київське, Чернігівське, Переяславське, Галицьке, Волинське князівства за доби роздробленості (XII ст.). Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя Київської держави; внутрішню та зовнішню політику Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, його сина Мстислава; розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського, Галицького і Волинського князівств за доби роздробленості. Пояснювати, у чому полягає значення та

Поширення писемності. Розвиток культури й освіти Київської держави (Русі-України). Дати: 860 р. - похід Аскольда на Константинополь, укладення першого відомого договору Русі з Візантією; 907, 911, 941, 944 рр. - походи князів на Константинополь; 882 р. - об'єднання північних та південних руських земель Олегом; 988 р. - запровадження християнства як державної релігії; 1019-1054 рр. - князювання Ярослава Мудрого в Києві. 1036 р.- розгром печенігів князем Ярославом Мудрим. 1056-1057 рр. - створення Остромирового Євангелія; 1097 р. - Любецький з'їзд (сейм) князів; 1113 р. - укладення «Повісті минулих літ»; початок правління Володимира Мономаха в Києві; 1187 р. - перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; Поняття та терміни: «племінний союз», Ольга, Святослав, «князь», «полюддя», «християнство», «шлюбна дипломатія», «роздробленість», «в'їче», «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ізгої», «закупи», «ікони», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «билини», «літопис».	наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів, Любецького з'їзду князів, причини та сутність політичної роздробленості Київської держави (Русі-України) . Визначати передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії, етапи розвитку Київської держави (Русі-України), наслідки походів князів, суть роздробленості.

Тема 4. Галицько-Волинська держава. Монгольська навала.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя. Культура Галицько-Волинської держави. Дати: 1199 р. - утворення Галицько-Волинської держави; 1223 р. - битва на р. Калка; 1238-1264 рр. - правління Данила Романовича; 1240 р. - захоплення Києва монголами; Персоналії:	Розпізнавати на картосхемі Галицько-Волинську державу за правління Романа Мстиславовича та Данила Романовича; напрямки походів монголів на південно-західні землі Русі. Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя Галицько-Волинськї держави, внутрішню та зовнішню політику Данила Романовича, Лева Даниловича, Юрія I Львовича, Юрія II Болеслава, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування. Пояснювати особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинськї держави Визначати передумови та значення

Роман Мстиславович, Данило Романович, Лев Данилович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав. Поняття та терміни: «ярлик», «баскак», «боярство».	утворення Галицько-Волинської держави, монгольської навали.

Тема 5. Литовсько-руська держава. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.)

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія «Велике князівство Руське». Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти. Дати: 1362 р. - битва на р. Сині Води; 1385 р. укладення Кревської унії; 40-і роки XV століття - утворення Кримського ханства; 1478 р. - визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії 1489 р. - перша згадка про українських козаків у писемних джерелах; 1514 р. - битва під Оршею. Персоналії: Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Хаджі-Герей, князь Острозький, Юрій Дрогобич.	Характеризувати політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних верств, здобутки в галузі освіти та культури. Визначати особливості суспільно-політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва. Пояснювати особливості перебування українських земель у складі інших держав.

Тема 6. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга половина XVI ст.).

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воеводства на українських землях та їхні центри. Дати: 1556-1561 рр. - створення Пересонницького Євангелія; 1556 р. - заснування князем Д.	Характеризувати соціальну структуру українського суспільства Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав. Характеризувати суспільство, становище різних верств населення українського суспільства, суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти, культури; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність

Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомо Січі; 1569 р. - Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; 1586 р. - утворення першої братської (слов'яно-треко-латинської) школи у Львові; 1596 р. - Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви. Персоналії: Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров. Поняття та терміни: «воєводство», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «клейноди», «греко-католицька церква», «братство», «полемічна література»	видатних діячів періоду, православних братств. Визначати причини та наслідки Люблінської та Берестейської уній, перших козацьких повстань

Тема 7. Українські землі у складі Речі Посполитої (перша половина XVII ст.).

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Зміни в соціально-економічному житті. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства і Османської імперії. Козацькі повстання 1620-1630-х рр. «Ординація Війська Запорозького...» Дати: 1618 р. - похід козаків під проводом гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного на Москву; 1621 р. - Хотинська битва; 1625 р. - Куруківська угода	Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; воєводства Речі Посполитої на українських землях. Характеризувати соціально-економічне та політичне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков. Визначати наслідки «добы героїчних походів козацтва» перших десятиліть XVII сторіччя, козацьких повстань 1620-1630-х років

Тема 8. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького (1648-1657 рр.)

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті, Утворення української козацької держави Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького. Дати: 1648 р. - Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; 1649 р. - Зборівська битва. Зборівський договір; 1651 р. - Берестецька битва. Білоцерківський	Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни. Характеризувати відносини Війська Запорозького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією та Трансильванією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-московського договору 1654 р. Визначати причини та наслідки

договір; 1652 р. - Батозька битва; 1653 р. - Жванецька облога; 1654 р. - Переяславська рада; українсько-московський договір («Березневі статті»); 1656 р. - Московсько-польське Віленське перемир'я. Персоналії: Богдан Хмельницький, Іван Богун, Тиміш Хмельницький. Поняття та терміни: «Національно-визвольна війна», «Гетьманщина», «покозачення», «Військо Запорозьке»	Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Пояснювати, у чому наслідки й значення найважливіших битв війни та договорів у розгортанні національно-визвольної боротьби.

Тема 9. Українські землі наприкінці 50-х – у 80-ті рр..XVIII ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Гетьманщина, поділ українських земель на Правобережну та Лівобережну Україну. Гетьманування П. Тетері, І.Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідсько'ї України. Дати: 1658 р. - Гадяцький договір; 1659 р. - Конотопська битва; 1667 р. - Андрусівське перемир'я; 1669 р. - Корсунська угода, визнання Правобережною Гетьманщиною протекторату Османської імперії; 1681 р. - Бахчисарайський мирний договір; 1686 р. - «Вічний мир» між Московським царством і Річчю Посполитою. Персоналії: Іван Виговський, Петро Тетеря, Петро Дорошенко, Іван Брюховецький, Іван Сірко, Юрій Хмельницький, Дем'ян Многогрішний, Іван Самойлович. Поняття та терміни: «Руїна», «Великий згін».	Розпізнавати на картосхемі території Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі. Характеризувати зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя. Визначати причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель; особливості адміністративно-політичного устрою Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини.

Тема 10. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Гетьманування І. Мазепи. Північна війна і Україна. Повстання під проводом С. Палія (1702-1704 рр).	Розпізнавати на картосхемі українські землі, у складі різних держав; території, підвладні гетьманам Лівобережної України, події Північної війни на території України.

Гетьманування І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» (1734-1750 рр.). Розвиток культури та освіти. Києво-Могилянська академія Дати 1708 р. - українсько-шведський союз, зруйнування Батурина 1709 р. - Полтавська битва; 1710 р. - Конституція Пилипа Орлика; 1713 р. - ліквідація козацтва на Правобережній Україні; 1734 р. - заснування Нової (Підпільненської) Січі. Персоналії: Іван Мазепа, Кость Гордієнко, Іван Скоропадський, Павло Полуботок, Данило Апостол, Пилип Орлик, Феофан Прокопович. Поняття та терміни: «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи».	Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика.

Тема 11. Українські землі в другій половині XVIII ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Гетьманування К.Розумовського. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Гайдамацький та опришківський рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії і Йосифа II та українські землі. Розвиток культури, науки, освіти. Дати: 1764 р.- остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. - Коліївщина; 1775 р. - остаточна ліквідація Запорозької Січі; 1780-1782 рр. - ліквідація особистої залежності селян в Австрійській імперії; 1783 р. - закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України.	Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територіальні зміни, що відбулися на українських землях, унаслідок поділів Речі Посполитої, російсько-турецьких війн (1768-1774, 1787-1791 рр.), ліквідації Кримського ханства (1783), території охоплені гайдамацьким і опришківським рухами, Коліївщиною. Характеризувати основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративний устрій та господарське життя Нової (Підпільненської) Січі, політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель. Визначати причини та наслідки гайдамацького й опришківського рухів, скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Кримського ханства до Росії, пояснювати значення Запорозької Січі та Гетьманщини для історії України.

Тема 12. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Початок українського національного Відродження. Кирило-Мефодіївське братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту. Дати: 1798 р. - видання «Енеїди» І. Котляревського; 1828 р. - ліквідація Задунайської Січі; грудень 1825 - січень 1826 рр. - повстання Чернігівського полку; 1830-1831 рр. - польське визвольне повстання; 1840 р. - перше видання «Кобзаря» Т. Шевченка; 1846-1847 рр. - діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Персоналії: Йосип Гладкий, Іван Котляревський, Микола Гулак, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко, Устим Кармалюк. Поняття та терміни: «промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масонство», «декабристи».	Розпізнавати на картосхемі адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії, територіальні зміни, що відбулися внаслідок російсько-турецької війни 1806-1812 рр. Характеризувати політику Російської імперії щодо України, економічний розвиток і соціальні відносини, початок національного відродження, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства, Визначати причини, значення національного відродження, діяльності Кирило-Мефодіївського братства.

Тема 13. Західноукраїнські землі в складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного Відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848-1849 рр. Діяльність Головної руської ради (1848-1851 рр.). Перший досвід парламентської діяльності. Дати: 1816 рр. - створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священиків 1833-1837 рр. - діяльність «Руської трійці»; 1848 р. - скасування панщини в Галичині; видання першої українськомовної газети	Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії. Характеризувати перебіг українського національного руху під час революції 1848-1849 рр. в Австрійській імперії; політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки; початок національного відродження, форми соціального протесту населення. Визначати наслідки, значення подій 1848-1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях.

«Зоря Галицька». Персоналії: Олександр Духнович, Маркіян Шашкевич, Яків Головацький, Лук'ян Кобилиця. Поняття та терміни: «будителі», «революція», «Весна народів».	

Тема 14. Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Розвиток освіти, науки, літератури, мистецтва, архітектури. «Історія русів». Галицько-руська матиця. Собор руських вчених. Дати: 1805 р. - відкриття університету в Харкові; 1834 р. - відкриття університету в Києві. 1839 р. - ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі.	Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців. Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII - першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст. ,

Тема 15. Наддніпрянська Україна в другій половині XIX ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Події Кримської війни 1853-1856 рр. на українських землях. Реформи 1860-1870-х роках і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Журнал «Основа». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.). Братство тарасівців. Дати: 19 лютого 1861 рр. - царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії; 1863 рр. - Валуєвський циркуляр; 1863-1864 рр. - польське національно-визвольне повстання; 1876 р. - Емський указ. Персоналії: Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Борис Грінченко, Павло Чубинський. Поняття та терміни: «Київська козаччина», «земства», «громадівський рух».	Характеризувати основний зміст реформ 1860-1870-х рр., та особливості їх проведення на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації; національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національну політику Росії, основні погляди та напрями діяльності громадівців. Визначати наслідки Кримської війни для України, наслідки реформ 1860-70-х рр., Валуєвського циркуляру та Емського указу

Тема 16. Західноукраїнські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії в другій половині XIX ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій.	Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., зміни в соціальному складі населення, основні ечії суспільно-політичної діяльності політичного руху (москвофіли та народовці)

Тема 17. Культура України в другій половині XIX – на початку XX ст.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Дати: 1865 р. - відкриття Новоросійського університету; 1875 р. - відкриття Чернівецького університету. Персоналії: Сергій Васильківський, Данило Заболотний, Марія Заньковська, Ілля Мечников, Агатантел Кримський, Леся Українка, Іван Карпенко-Карий, Марко Кропивницький, Микола Лисенко, Микола Пимоненко, Микола Садовський, Соломія Крушельницька, Дмитро Яворницький, Микола Терещенко, Богдан Ханенко. Поняття та терміни: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм».	Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини XIX - початку XX ст., розвиток освіти, науки, літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури Визначати умови розвитку культури в Другій половині XIX - на початку XX ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.

Тема 18. Наддніпрянська Україна в 1900-1914 рр.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення національного гніту в 1907-1914 рр. Земельна реформа П.Столипіна	Характеризувати особливості економічного та соціального розвитку (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905-1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, особливості проведення Столипінської

та її вплив на Україну. Дати: 1900 р. - створення Революційної української партії (РУП), першої політичної партії Наддніпрянської України; 1908 р. - створення Товариства українських поступовців (ТУП); 1911-1913 рр. - «справа Бейліса». Персоналії: Свген Чикаленко, Микола Міхновський, Ілля Шраг. Поняття та терміни: «монополія», «хутір», «відруб», «чорносотенці», «страйк».	аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні. Визначати основні тенденції політичного, соціально-економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку ХХ ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907-1914 рр.

Тема 19. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії у 1900-1914 роках.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель. Дати: 1900 р. - обрання А. Шептицького митрополитом греко-католицької церкви; 1907 р. - впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків.	Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність політичних партій, національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт». Визначати причини активізації політичного руху на початку ХХ ст., його результати, роль А.Шептицького в піднесенні національного життя.

Тема 20. Україна в Першій Світовій війні.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на українських землях. Діяльність австрійської та російської адміністрацій у Галичині та Буковині. Українські січові стрільці (УСС). Дати: серпень 1914 р. - утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України. 1914 р. - Галицька битва; 1915 р. - утворення Загальної української ради; 1916 р. - Брусилівський прорив. Персоналії:	Розпізнавати на картосхемі військові події на території України в 1914-1917 рр., бойовий шлях Українських січових стрільців (УСС), Галицько-Буковинське генерал-губернаторство. Характеризувати територіально-політичні плани ворогуючих держав щодо українських земель, позиції українських політичних сил щодо війни, політичне життя та соціально-економічне становище населення в роки війни. Визначати політичні та соціально-економічні наслідки війни для українського суспільства

Кость Левицький, Дмитро Донцов.	

Тема 21. Українська революція.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Проголошення Української Народної республіки, взаємовідносини УНР з Тимчасовим урядом; Проголошення радянської влади. Перша війна за владу в Києві Дати: березень 1917 р. - утворення Української Центральної Ради; Всеукраїнських з'їздів рад у Києві та Харкові; квітень 1917 р. - Всеукраїнський Національний конгрес; червень 1917 р. - I Універсал УЦР; прорахунки УЦР в державотворчому процесі; липень 1917 р. - II Універсал УЦР; Пояснювати історичне значення Універсалів УЦР. листопад 1917 р. - III Універсал УЦР; 22 (9) січня 1918 р. - IV Універсал УЦР, проголошення незалежності УНР; січень 1918 р. - бій під Крутами. Персоналії: Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Сергій Єфремов. Поняття та терміни: «автономізація», «самостійники», «Універсали УЦР», «Генеральний Секретаріат», «Вільне козацтво», «Народний секретаріат».	Визначати причини Української революції, її характер Характеризувати діяльність Української Центральної Ради, українських партій, політичних діячів нового покоління

Тема 22. Україна в боротьбі за збереження державної незалежності (1918-1921 роки)

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Брестський мирний Договір між УНР та державами Четверного мирним договором; територію Української Держави союзу. Конституція УНР. Гетьманський переворот. Українська держава П. Скоропадського; хід воєнних дій на території України в 1918-1921 рр. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Акт Злуки УНР та Директорії УНР, ЗУНР, УСРР, ЗУНР. Варшавська угода між УНР та Польщею. Прихід до влади Директорії. Друга радянсько-українська війна. мирного договору, культурне життя в Україні в 1918-	Характеризувати наслідки українсько-польської війни та, підписання С. Петлюрою Варшавської угоди; причини поразки національно-визвольних змагань (національно-демократичної революції в Україні). Розпізнавати на картосхемі територію УНР за Брестським Пояснювати історичне значення відновлення української державності на східно і західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт Злуки УНР та ЗУНР).

1920 рр. Окупація військами Антанти Півдня України. Повстання Визначати причини` тетьманського перевороту та падіння. Денікінський режим в Україні. Дати: січень (лютий) 1918 р. - Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу; 29 квітня 1918 р. - державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського; 1 листопада 1918 р. - «Листопадовий зрив» у Львові; 13 листопада 1918 р. - проголошення Західноукраїнської Народної Республіки; листопад 1918 р. - Заснування Української академії наук; 14 листопада 1918 р. - утворення Директорії; 22 січня 1919 р. - проголошення Акта Злуки УНР та ЗУНР; грудень 1919 - травень 1920 рр. - Перший «Зимовий похід» Армії УНР; квітень 1920 р. - Варшавська угода; березень 1921 р. - Ризький мирний договір; листопад 1921 р. - Другий «Зимовий похід» Армії УНР. Персоналії: Павло Скоропадський, Петрушевич, Симон Петлюра, Нестор Махно, Християн Раковський. Поняття та терміни: «Директорія», «соборність», «отаманщина», «воєнний комунізм», «Чортківська офензива», «Київська катастрофа».	

Тема 23. Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921-1928 роки).

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Голод у Південних губерніях УСРР. Антицерковна кампанія. Зміни у територіальному устрої УСРР у 1921-1928 рр. Неп в УСРР. Вхідження УСРР до складу СРСР. Дати: 1921- 1923 рр. - голод в Україні; 1921 р. - утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ); 1922 р. - вхідження УСРР до складу СРСР; 1923 р. - початок політики «коренізації» в УСРР; 1925 р. - проголошення курсу на індустріалізацію. Персоналії: Олександр Шумський, Микола Скрипник,	Характеризувати зміни економічного і соціального життя в Україні; релігійну та церковну політику в Україні, політику «коренізації» та її наслідки, особливості розвитку української культури. Визначати причини та наслідки вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження непу в Україні; політику «коренізації», її вплив на суспільство та українську культуру

Микола Хвильовий, Лесь Курбас, Олександр Довженко, Василь Липківський. Поняття та терміни: «неп», «трест», «автокефальна церква», «індустріалізація», «коренізація»	

Тема 24. Утвердження тоталітарного режиму в 1929-1939 роках.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Форсована індустріалізація, насильницька колективізація, ідеологізація суспільного і культурного життя в Україні. Культ особи. Масові репресії. Голодомор 1932- 933 рр. в Україні - геноцид Українського народу. Згорання українзації. Антицерковна кампанія. Дати: 1928/1929-1932 рр. - перша п'ятирічка; 1928 р. - судовий процес у «Шахтинській справі»; 1929 р. - початок насильницької колективізації; 1930 р. - судовий процес у справі «Спілки визволення України» (СВУ); 1932-1933 рр. - Голодомор в Україні	Розпізнавати на картосхемі основні індустріальні об'єкти, побудовані роки перших п'ятирічок, райони, що найбільш постраждали від Голодомору. Характеризувати сутність політики форсованої індустріалізації та насильницької колективізації; взаємозв'язок між складовими політики сталінського тоталітарного режиму (індустріалізація, колективізація, «культурна революція», масові репресії); зміни в соціальній структурі населення, особливості культурного життя періоду. Визначати причини, джерела фінансування та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації, масових репресій, причини та наслідки Голодомору 1932-1933 років

Тема 25. Західна Україна в 1921-1939 роках.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Суспільно-політичні рухи, радикалізація політичного життя в 1930-х рр. Карпатська Україна. Дати: 1920 р. - підписання Бессарабського протоколу, визнання країнами Антанти входження Бессарабії до складу Румунії; 1923 р. - визнання країнами Антанти входження Східної Галичини до складу Польщі; саморозпуск уряду ЗУНР; 1925 р. - утворення Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО); 1929 р. - утворення Організації українських націоналістів (ОУН); 1930 р. - проведення польською владою акції «пацифікації»; 1938 р. - надання автономії Підкарпатській Русі у складі Чехо-Словаччини; 15 березня 1939 р. - проголошення	Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини, територіальні межі Карпатської України. Характеризувати вплив міжнародної ситуації 1920-1930-х рр. на політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, Діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-х рр. Визначати причини поділу українських земель між різними державами у 1920-1930-ті рр. та їх наслідки для суспільства

незалежності Карпатської України.	

Тема 26. Україна під час Другої світової війни (1939-1945 роки).

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України, Південної та Північної Бессарабії та Північної Буковини до УРСР. Напад нацистської Німеччини та її союзників на СРСР. Оборона Києва, Одеси, Севастополя. Поразки Червоної армії. Нацистський окупаційний режим. Голокост. Радянський партизанський рух. Діяльність ОУН. Утворення УПА. Польсько-український конфлікт. Створення Української головної визвольної ради (УГВР). Вигнання нацистських окупантів з території України. Депортація кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.). Внесок українців у визволення народів Європи від нацизму. Завершення Другої світової війни. Дати: 23 серпня 1939 р. - радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова - Ріббентропа»); 1 вересня 1939 р. - початок Другої світової війни; 17 вересня 1939 р. - вторгнення Червоної армії на територію Західної України; червень 1940 р. - вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини; 22 червня 1941 р. - напад Німеччини на СРСР; 30 червня 1941 р. - проголошення Акта відновлення Української Держави;	Розпізнавати на картосхемі українські землі, приєднані до УРСР 1939-1940 рр.; основні події, пов'язані з початком та завершенням вигнання з України нацистських загарбників та їх союзників; окупаційні зони, на які була поділена Україна; території активних дій різних течій руху Опору. Характеризувати суть гітлерівських планів «Барбаросса» та «Ост», нацистського «нового порядку», Голокост, діяльність радянського партизанського та українського визвольного рухів. Визначати наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель, політики радянзації новоприєднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941-1942 рр., основні результати та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною та її союзниками. Пояснювати наслідки найважливіших воєнних подій 1941-1944 рр. на території України, депортацію кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.).

Тема 27. Україна в перші повоєнні роки (1945-1950 рр.)

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Участь УРСР зовнішній політиці Радянського Союзу. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова. Голод в Україні 1946-1947 рр. Радянська західних областей України. Боротьба ОУН і УПА. Придушення визвольного руху. Розгортання ідеологічних кампаній (боротьба	Розпізнавати на картосхемі зміни територіальному устрою України. Характеризувати політику влади щодо соціально-економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, хід операції «Вісла». Визначати особливості та наслідки областей, причини та наслідки проведення та розгортання ідеологічних кампаній.

з «українським буржуазним націоналізмом», «низькопоклонством перед Заходом», «безродними космополітами» тощо). Дати: 1945 р. - входження Закарпаття до складу УРСР; квітень 1945 р. - Україна - співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН); березень 1946 р. - «саморозпуск» католицької церкви (УГКЦ); 1946-1947 рр. - голод в Україні; квітень-липень 1947 р. - проведення польською владою операції «Вісла». Персоналії: Йосип Сліпий, Володимир Сосюра, Олесь Гончар. Поняття та терміни: «відбудова», «холодна війна». «Вісла», «ждановщина»	

Тема 28. Україна в умовах десталінізації (1953-1964 роки).

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950-1960-х рр.: припинення масових репресій, часткова реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Спроби реформування управління промисловістю та сільського господарства, соціальної сфери. Виникнення руху «шістдесятників», дисидентського руху наприкінці 1950 – на початку 1960-х рр. Культура і наука. Дати: 1953-1954 рр. - повстання політичних в'язнів в сталінських концтаборах. Ліквідація ГУЛАГу; лютий 1954 р. - входження Кримської області до складу УРСР; 1956 р. - XX з'їзд КПРС, засудження культу особи; 1957 р. - запуск першого штучного супутника Землі, початок «космічної ери»	Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої України. Характеризувати сутність процесу лібералізації, спроби реформ управління економікою в середині 1950-1960-х рр., здобутки та особливості розвитку культури; сутність опозиційного руху. Визначати наслідки процесу лібералізації, реформ для українського суспільства, причини виникнення та значення опозиційного руху. Пояснювати причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР.

Тема 29. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 роки).

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 - початок 1980-х рр.). Спроби економічних реформ у другій	Характеризувати наслідки змін в політичному керівництві УРСР на початку 1970-х рр.; стан економіки; основні вимоги та напрями опозиційного руху 1960-1970-х рр.,

половині 1960-х рр. Здобутки і проблеми соціальної сфери. Культура і наука. Русифікація. Опозиційний та дисидентський рухи Дати: 1965 р. - реформи в сільському господарстві та промисловості («косигінська реформа»); перша хвиля арештів дисидентів; 1972 р. - зміна політичного керівництва УРСР; масові арешти дисидентів; 1976 р. - утворення Української Гельсінської групи. Персоналії: Валерій Марченко, Петро Григоренко, Микола Руденко, Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл, Олег Антонов, Сергій Параджанов, Іван Миколайчук, Володимир Івасюк. Леонід Биков. Поняття та терміни: «застій», «дефіцит», «розвинений соціалізм», «номенклатура», «русифікація», «самвидав», «правозахисник»	явища у сфері культури, політику русифікації. Визначати причини політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, активізації опозиційного руху, здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери. Пояснювати значення опозиційного та дисидентського руху.

Тема 30. Розпад Радянського Союзу та відродження незалежної України (1985-1991 роки)

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Початок «перебудови». Загострення соціально-економічної кризи. Рівень життя населення. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, створення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради УРСР. Створення Автономної Республіки Крим (12 лютого 1991 р.). Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України. Проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України. Дати: квітень 1985 р. - початок «перебудови»; 26 квітня 1986 р. - вибух на Чорнобильській АЕС; вересень 1989 р. - створення Народного руху України за перебудову; березень 1990 р. - проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР;	Характеризувати зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального і національного рухів, падіння авторитету КПУ, процес формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України, особливості соціально-економічної становища УРСР. Визначати причини та наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення; зв'язок між масовим національно-демократичним і дисидентським рухами, як різними формами українського визвольного руху. Пояснювати причини розпаду і його наслідки для державотворення в Україні

16 липня 1990 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України; Жовтень 1990 р. - «Революція на граніті»; 24 серпня 1991 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України; 1 грудня 1991 р. - проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України. Обрання Президентом України Л.Кравчука Поняття та терміни: «перебудова», «гласність», «плюралізм», «багатопартійність», «суверенітет», «інфляція», «ринкові відносини», «референдум».	

Тема 31. Україна в умовах незалежності.

Зміст історичного матеріалу	Основні предметні вміння та навички
Факти: Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних Сил України. Дострокові вибори до Верховно'ї Ради та вибори Президента України. Затвердження державної символіки (1992 р.), формування інституту громадянства. Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Приватизація. Лібералізація цін. Грошова реформа (1996 р.). Майнова диференціація суспільства, інтегрування України в європейське і світове співтовариство. «Революція гідності». «Газові» та «торгівельні війни» з Росією. Збройна агресія Росії проти України. Культура, наука, спорт та релігійне життя в незалежній Україні. Дати: 6 грудня 1991 р. - заснування Збройних Сил України; липень 1994 р. - обрання Л. Кучми Президентом України; 1995 р. - обрання України членом Ради Європи (РС); 28 червня 1996 р. - ухвалення Конституції України; Вересень 1996 р. - запровадження національно'ї грошової одиниці - гривні; жовтень-грудень 2004 р. - «Помаранчева революція», обрання Президентом України В. Ющенко; 2008 р. , вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ); січень 2010 р. - обрання В. Януковича	Розпізнавати на картосхемі адміністративно-територіальні одиниці України (області, АРК, Київ, Севастополь). Характеризувати державотворчі процеси, зміни в політичному, соціально-економічному, національному, культурному житті, здобутки України на шляху інтеграції у європейський, світовий простір. Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності. Пояснювати причини європейської інтеграції України.

Президентом України; листопад 2013 - лютий 2014 рр. - «революція Гідності», повалення режиму В.Януковича; з 23 лютого 2014 – Кримська криза, початок відкритої фази російської агресії проти України; 14 квітня – початок Антитерористичної операції (АТО); червень 2014 р. - обрання П.Порошенка Президентом України; 2014 р. - підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС); вересень 2014 р., лютий 2015 р. - Мінські угоди; 6 квітня 2017 р. – надання громадянам України безвізового режиму; 30 квітня 2018 – завершення Антитерористичної операції (АТО) та початок Операції Об'єднаних Сил (ОСС); 15 грудня 2018 р. – утворення єдиної помісної Православної церкви України; 6 січня 2019 р. – надання томосу про автокефалію Православної Церкви в Україні.	

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Фахове вступне випробування проводиться у формі тестування.

Для проведення тестування формуються екзаменаційні групи в порядку реєстрації документів. Список допущених до тестування ухвалюється рішенням приймальної комісії, про що складається відповідний протокол.

Голова фахової атестаційної комісії, який відповідає за проведення вступного випробування, попередньо складає необхідні екзаменаційні матеріали: програми фахових вступних випробувань, тестові завдання, критерії оцінювання відповіді вступника.

Тестові завдання складаються відповідно до Програм фахових вступних випробувань. Програми фахових вступних випробувань оприлюднюються на офіційному сайті МНУ імені В. О. Сухомлинського (<http://www.mdu.edu.ua>).

Фахове вступне випробування проводиться у строки, передбачені Правилами прийому до Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського у 2023 році.

Розклад фахових вступних випробувань, що проводяться МНУ імені В. О. Сухомлинського, затверджується головою Приймальної комісії і оприлюднюється шляхом розміщення на веб-сайті МНУ імені В. О. Сухомлинського та інформаційному стенді Приймальної комісії не пізніше ніж за три дні до початку прийому заяв та документів для вступу на навчання за відповідними ступенями та формами навчання.

На тестування вступник з'являється з паспортом.

Вступник одержує варіант завдання, який містить 20 тестових завдань, для кожного з яких передбачено 4 варіанти відповідей.

Абітурієнту необхідно для кожного завдання знайти правильну відповідь і позначити її номер у картці відповідей у рядку, який відповідає номеру цього завдання. Кожне завдання передбачає один правильний варіант відповіді. На виконання тестового завдання відводиться 2 астрономічні години (120 хвилин).

За результатами вступних випробувань проводиться оцінка рівня фахових знань за наступними критеріями.

За результатами вступних випробувань проводиться оцінка рівня фахових знань за наступними критеріями:

Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200
0	не склав
1	не склав
2	не склав
3	не склав
4	не склав
5	100
6	107
7	114
8	121
9	128
10	135
11	142
12	149
13	156
14	163
15	170
16	176
17	182
18	188
19	194
20	200

Апеляція вступника щодо екзаменаційної оцінки (кількості балів), отриманої на вступному випробуванні у МНУ імені В. О. Сухомлинського, повинна подаватись особисто вступником не пізніше наступного робочого дня після оголошення екзаменаційної оцінки.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адміністративно-територіальний устрій України: Довідник. – К., 2005.
2. Алексеев Ю.М., Вертегел А.Г., Даниленко В.М. Історія України. – К., 2003.

3. Алексєєв Ю.М., Кравченко Н.М., Крижанівська В.П. Вступ до історії: Курс лекцій. – К., 2001.
4. Боечко В., Ганжа О., Захарчук Д. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний етап. – К., 1994.
5. Бойко О. Історія України. – К., 2005.
6. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття: Навч. посіб. – 2-ге вид. – К., 1998.
7. Брайчевський М. Конспект історії України. – К., 1993.
8. Верига В. Нариси з історії України (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.). – Л., 1996.
9. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні: Хронологічний довідник. – Вид. 2-ге, допов., доопрац. – К.: Наук. думка, 2005.
10. Видатні постаті України: Біографічний довідник. – К.: МАУП, Книжкова палата України, 2004.
11. Винокур О., Трубочанінов С. Давня і середньовічна історія України. – К., 1996.
12. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ ст. Нариси політичної історії. – К., 1993.
13. Довідник з історії України: В трьох томах. – К., 1993-1995.
14. Енциклопедія історії України: В 5 т. / Гол. редкол. В.А.Смолій. – К.: Наук. думка, 2005.
15. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. – Л., 1993.
16. Іванченко Р.П. Історія без міфів. Бесіди з історії української державності. – Вінниця: Континент-Прим., 2004.
17. Ільєнко І. В пазурах у двоглавого: Українство під царським гнітом (1654-1917). – К.: Ярославів Вал, 2004.
18. Історія держави і права України: У 2 ч. – Х., 1993; К., 1996.
19. Історія України / За ред. В.А.Смолія – К., 1997.
20. Історія України / За ред. Б.Д.Лановика – К., 2000.
21. Історія України: Навч. посіб. / О.Бажан, О.Білоусько, В.Власов, Ю.Мищик. – К.: Дельта, 2006.
22. Історія України: Навч. посіб. для студ. неістор. спец. вищих закл. освіти / За заг. ред. М.І.Бушина, О.І.Гуржія. – Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2007.
23. Історія України в особах. ІХ-ХVІІІ ст. – К., 1993.
24. Історія України в особах. ХІХ-ХХ ст. – К., 1995.
25. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2006.
26. Історія України. Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Короля. – К., 2001.
27. Історія України. Нове бачення: В 2 т. – К., 1995, 1996.
28. Історія українського війська: У 2 т. – Л., 1992, 1996.

29. Історія українського селянства: Нариси в 2 т. – К.: Наук. думка, 2006.
30. Історія української еміграції. – К., 1997.
31. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3 кн. – К., 1994.
32. Король В. Історія України. – К., 2005.
33. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К., 1996.
34. Котляр М., Смолій В. Історія в життєписах. – К., 1994.
35. Литвин В. Історія України: Підручник. – К.: Наук. думка, 2006.
36. Лях Р. Історія України. – Донецьк, 1999.
37. Магочій П.Р. Історія України. – К.: Критика, 2007.
38. Малий словник історії України. – К., 1997.
39. Миколаївщина: літопис історичних подій // Під заг. ред. проф. М.М.Шитюка. – Миколаїв, 2002.
40. Михальчук П.А. Історія України: Навч. посіб. – Тернопіль, 2003.
41. Михальчук П.А. Історія України. Хронол. і термін. довідник. – Тернопіль, 2004.
42. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ ст. – К., 1994.
43. Нариси з історії України: новий погляд з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К., 1996. – Ч.1.
44. Національні відносини в Україні у ХХ ст.: Збірник документів і матеріалів. – К., 1994.
45. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А.Г.Слісаренко, В.І.Гусєв, В.П.Дрожжин та ін. – К., 2000.
46. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посіб. – 4-те вид., випр. – К.: Знання-Прес, 2008.
47. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – К., 1995.
48. Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1998.
49. Попок А.А. Українці на Далекому Сході: організації, події, персоналії: Довідник. – К.: Альтерпрес, 2004.
50. Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І.Ф.Кураса. – К., 2003.
51. Реєнт О.П., Шевченко В.М. Історія України у схемах і таблицях: Навч. посіб. для вузів і шкіл. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
52. Рибалка І. Історія України: У 2 ч. – Х., 1995, 1997.
53. Савченко Н.М., Подольський М.К. Історія України: модульний курс: Навч. посіб. – К.: Вид-во Фірма “ІНКОС”, “Центр навчальної літератури”, 2006.
54. Світлична В.В. Історія України: Навч. посіб. – 4-е вид. – К.: Каравела, 2008.

55. Семчишин М. Тисяча років української культури. Історичний огляд культурного процесу. – К., 1993.
56. Сергійчук В.І. Національна символіка України. – К., 1992.
57. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української Конституції. – К., 1993.
58. Солдатенко В., Крижанківський В., Левенець Ю. Українська ідея: Історичний нарис. – К., 1995.
59. Субтельний О. Україна: Історія. – К., 1993.
60. Україна і Росія в історичній ретроспективі / В.Ф.Верстюк, В.М.Горобець, О.П.Толочко. – К.: Наук. думка, 2004. – Т.1: Українські проекти в Російській імперії.
61. Українське козацтво: Мала енциклопедія. – К.: Запоріжжя, 2002.
62. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3-х кн. – К., 1994.
63. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2 т. – К., 1997.
64. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К., 1999.
65. Шкварець В.П. Мельник М.Ф. Історія рідного краю. Миколаївщина: Навч. посіб. – 2-ге вид., доопр., виправл., доп. – Миколаїв, 2004.
66. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Вид. 2-ге, переробл. та розшир. – К.: Критика, 2005.